

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1317412/1

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מאיר פרימן – אב"ד, הרב דוד בירדוגו, הרב יצחק רבינוביץ

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אליחי קדוש)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד בצלאל הוכמן)

הנדון: חיוב גט מדין רבנו ירוחם ודחיית בקשת האיש לדון בעילות נוספות מותרות

פסק דין

רקע

הצדדים נישאו בשנת 2003. יש להם שלושה ילדים. הם גרים בנפרד כשנה ותשעה חודשים.

ביום כ"ח באייר תשפ"א (10/5/21) תבעה האשה תביעת גירושין בבית הדין.

שאר הנושאים הנלווים לגירושין, מזונות הילדים, החזקתם וחלוקת הרכוש, נידונים בבית המשפט.

במהלך דיון שהתקיים ביום י"ג בחשוון תשפ"ב (19/10/21) הגיעו הצדדים להסכמה לגירושין. האשה הסכימה לחזור בה מטענותיה שבכתב התביעה ומטענתה על אלימות הבעל, והבעל הסכים להתגרש. אמנם הבעל חזר בו וסירב להתגרש בשל טענתו שהאשה הפרה את ההסכמות. ביום ו' בכסלו תשפ"ב (10/11/21) התקיים דיון בתביעת הגירושין של האשה, האשה ביקשה את פסיקת בית הדין ללא הגשת סיכומים. הבעל לא היה מיוצג, ועל כן אישר בית הדין לבעל להודיע לבית הדין תוך 7 ימים מהי עמדתו ביחס להמשך ההליך. הבעל ביקש לקיים דיון הוכחות, בקשתו נדחתה, כמפורט בהחלטה מיום י"ג בכסלו תשפ"ב (17/11/2021), בה נאמר:

"ביחס לבקשת הבעל לקיום מועד להוכחות בטענות שהועלו בכתב התביעה בעניין אלימות הבעל, יובהר שבפרוטוקול הדיון מיום ו' בכסלו תשפ"ב (10/11/2021), ב"כ האשה ביקש לחייב את הבעל בגירושין רק על בסיס דברי רבינו ירוחם בהיות הצדדים מורדים זה בזה. האשה לא עמדה בדיון על טענותיה ביחס לאלימות. גם בפרוטוקול הדיון מיום י"ג במרחשוון תשפ"ב (19/10/2021), האשה הסכימה לחזור בה מהטענות שהועלו בכתב התביעה. כמו כן האשה מוותרת על כל כתובתה. משכך אין צורך לברר את טענות האלימות שהועלו בכתב התביעה שעה שהתובעת לא עומדת על ברור טענותיה בבית הדין. בית הדין מקיים דיוני הוכחות רק ביחס לטענות עליהן עומדים בעלי הדין. משעה שהאשה לא עומדת על טענת האלימות דוחה בית הדין את בקשת הבעל לקיום דיון הוכחות בטענות שאינן נחוצות להליך שבפני בית הדין, ובכך ימנע בזכוז זמן שיפוטי יקר."

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין אישר לבעל להגיש סיכומים. הבעל הגיש סיכומים. לאשה ניתנה אפשרות להגיש בקשה למתן סיכומי תשובה, אך האשה לא הגישה בקשה להגשת סיכומי תשובה. על כן יינתן פסק דין לאור החומר שבתיק.

להלן טענות הצדדים.

טענות האשה

בכתב התביעה של האשה מנתה האשה מספר עילות שיש בהן כדי לחייב את הבעל בגירושין. אמנם בדיון שהתקיים ביום י"ג בחשון תשפ"ב (19/10/21), הסכימה האשה לחזור מטענותיה שבכתב התביעה ומטענתה על אלימות הבעל אם הגט יסודר בהסכמה. בדיון שהתקיים ביום ו' בכסלו תשפ"ב (10/11/21), האשה לא עמדה על ברור כל טענותיה וביקשה לחייב את הבעל רק על בסיס דברי רבינו ירוחם בדין המורדים זה בזה, שכן הצדדים מוגדרים מורדים זה בזה מאחר וגם הבעל מעוניין בגירושין. עמדת הבעל נשמעה בבית הדין ובבית המשפט וברור שהבעל מעוניין בגירושין. די בכך כדי לחייבו בגירושין כדין המורדים זה בזה. האשה מוחלת על כתובתה. האשה טוענת שעמדה בהסכמות שהושגו בבית הדין לפיהן האשה חוזרת מכל הטענות שבכתב התביעה ומטענת האלימות. האשה טוענת שלא דיברה עם התובעת המשטרית לאחר שהושגו ההסכמות בבית הדין.

טענות הבעל

הבעל מבקש לדחות את תביעת הגירושין ואם האשה עומדת על התביעה יש לקבוע דיון הוכחות. הבעל לא מעוניין באשה, רצה להתגרש כבר לפני שנה וחצי. גם כיום מעוניין להתגרש, לבעל טענות שהאשה הסתירה ממנו את ההליך הרפואי שלה, לפני החתונה. היה מוכן להתגרש כבר ביום שאושרו ההסכמות בבית הדין. אמנם האשה לא עמדה בהסכמות שעה שעמדה על טענתה על אלימות גם לאחר ההסכמות בבית הדין. שכן לאחר הדיון, בו הושגו ההסכמות, האשה דיברה עם התובעת המשטרית ועמדה על טענותיה בעניין אלימות הבעל. הבעל מבקש לקיים דיון הוכחות בטענות האשה המובאות בכתב התביעה מאחר והאשה עומדת על טענות האלימות במשטרה ובפני ילדי הצדדים. בכתב התביעה יש הוצאת דיבה ושפיכת דמו של הבעל. כתב התביעה רצוף שקרים וזכותו של הבעל להפריך אותם. יש כאן דין מרומה, לא יתכן שמונח כתב תביעה בפני בית הדין ובית הדין לא יחקור עד תום את האמור בו. אין לחייב גט רק על סמך דברי רבינו ירוחם בדין מורדים זה בזה, דברי רבינו ירוחם אינם מוסכמים. דברי רבינו ירוחם הינם בבחינת "האנטיביוטיקה של הדיינים" ואין להרכות בשימוש באנטיביוטיקה ואין לעשות שימוש בדברי רבינו ירוחם במקום שיש מוצא של שמיעת הוכחות. חובת בית הדין לברר את כל הטענות. הבעל לא היה מיוצג בדיון ונשללה ממנו זכות דיונית.

דיון

הצדדים מורדים זה בזה

אין ספק שהצדדים מוגדרים "מורדים זה בזה". הבעל לא מעוניין באשה והאשה לא מעוניינת בבעל. במהלך הדיון התברר שגם אם האשה לא הייתה תובעת את תביעת הגירושין בבית הדין, הבעל הוא זה שהיה תובע גירושין בנסיבות הקיימות כיום. הצדדים גרים בנפרד למעלה משנה ותשעה חודשים, ושניהם לא מעוניינים בחזרה לחיים משותפים. הבעל אמר בדיון שרצה לסיים את הקשר כבר לפני שנה וחצי, וגם כעת רצה להתגרש ביום אישור ההסכמות בבית הדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המשפט הצדדים הגישו תביעות הודיות לחלוקת הרכוש ודנים בכל נושאי הגירושין, כאשר ברור לשניהם שפניהם לגירושין. בדיון, ב"כ האשה ביקש להראות ציטוטים נוספים מהם עולה שהבעל מעוניין בגירושין, אך בית הדין לא זקוק להוכחות נוספות, מעבר למה שהוכח באופן ברור בבית הדין, שקיימת מרידה הודית.

הסיבה היחידה שהבעל מעכב את הגירושין היא אך ורק בשל השימוש שעושה הבעל בגט על מנת להכריח את האשה לחזור בה מטענות האלימות בהליך הפלילי שמתנהל כנגד הבעל. הבעל לא העלה כלל אפשרות לחזרה לשלום בית ולבעל אף טענות על האשה שהסתירה ממנו את מצבה הרפואי לפני החתונה.

בנסיבות אלה יש לראות את הצדדים כמורדים זה בזה.

חיוב גט במורדים זה בזה

ידועים דברי רבינו ירוחם - מישרים נתיב כג חלק ח :

"וכתב מורי ה"ר אברהם בן אשמעאל כי נראה לו שאשה שאמרה לא בעינא ליה יתן לי גט וכתובה והוא אומר אנא נמי לא בעינא לך אבל איני רוצה ליתן גט מסתברא דאין דנין אותה במורדת להפסידה כלום מעיקר כתובה ונדוניא אלא מיהו משהינן לה תריסר ירחי אגיטא דילמא הדרי בהו לאחר שנה כופין אותו לגרש והפסידה תוספ' וכל מאי דיהיב לה מדיליה דאדעתא למשקל ולמיפק לא יהיב לה."

מנהג הדיינים בבתי הדין לחייב גט במרידה הודית על סמך דברי רבינו ירוחם אלה. ראה בפסקי דין של בתי הדין הרבניים בישראל חלק יא עמוד 95 בפסק דין של הרה"ג ח' ג' צימבליסט שליט"א, הרה"ג ע' אזולאי זצ"ל והרה"ג ש' דיכובסקי שליט"א, בו נפסק:

"הואיל וכאמור אף הוא אינו חפץ בשלום בית ואף הוא מורד בה, אם כן מן הדין הוא חייב לגרשה, וכמו שהבאנו מדברי רבינו ירוחם שבכגון זה כופין אותו לגרשה, ואף אם לא נגיע לידי מדה זו של כפייה, מ"מ יש לחייבו לגרשה."

כשקיימת מרידה הודית קיים חיוב גירושין מבלי שיש צורך לבחון מי מהצדדים גרם למצב הריחוק ובשל מי החל הריחוק. על כך בדברי הרה"ג נחום פרובר שליט"א, כנס הדיינים תשס"ח עמוד 114-115 :

"לעניין חיוב גט לפי דינא דרבננו ירוחם אין הבדל מי הראשון שהתחיל לטעון שרצונו להתגרש וכמו"כ אין הבדל בסיבת מי המצב שכיום אין צד רוצה את משנהו והעיקר תלוי אם כיום יש עיגון או לא דהיינו אם המצב שבפנינו הוא שהבעל לא מעוניין כלל באשה אף אם האשה תרצה לחזור אליו או לחלופין כיום המצב הוא שאין האשה מעוניינת בבעל אף אם הבעל ירצה לחזור אליה זהו מצב שכיום שני הצדדים מעוגנים ולכן יש לחייב בגט כל צד המעכב את הגירושין ללא קשר מי גרם למצב הקיים היות ואין זכות לכל צד לעגן את משנהו."

הדברים מפורסמים ונהוגים בפסקי דין רבים. יובהר שדברי הרה"ג ח.ש. רוזנטל שליט"א בפד"ר יט עמודים 61-63, המובאים בסיכומי הבעל, אינם מוסכמים. הרה"ג ח.ש. רוזנטל שליט"א מבאר שרבינו ירוחם עומד בשיטת הרמב"ם הסובר שקיימת כפיה בטענת מאיס עלי. ההסבר האמור נדחה על ידי חבריו באותו פסק דין, שכן מוכח ששיטת רבינו ירוחם היא שאין כפיה בטענת מאיס עלי, ובכל אופן פסק כפיה במורדים זה בזה. סיבת הכפיה במורדים זה בזה היא או מדין

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מורד בו קיימת כפיה כמבואר בסימן עז סעיף א, או מדין מניעת העיגון במקום שאף אחד לא מעוניין בשלום בית. לא מדובר בהמצאה חדשה, כפי שמצטט הבעל בסיכומיו, אלא בדין הנובע מעיקר הדין. אלא שאין כאן המקום להאריך בברור מקור הדין, שעה שהדברים מפורסמים ומקובלים בבתי הדין, לחיוב גירושין במרידה ההדדית.

האשה מוחלת על כתובתה, לכן אין צורך בברור השאלה בשל מי יצאו הגירושין במרידה ההדדית.

היש חובה לברר טענות נוספות

הבעל טוען שעל בית הדין חלה החובה לברר את כל הטענות של האשה בכתב תביעתה. טעות בידי הבעל, שכן האשה חזרה בה מטענותיה שבכתב התביעה וביקשה לבסס את פסק הדין רק על טענת המרידה ההדדית. חובת בית הדין לפסוק את הדין לפי הטענות הנשמעות בפניו וזכותו של בעל דין לחזור בו מטענות שעה שהוא מבקש שלא לברר את כל הטענות שיש בהן כדי לפסוק את הדין לטובתו. בשולחן ערוך חושן משפט סימן פ סעיף א, נפסק:

”אבל אם יכול לזכות בדין גם בטענה הראשונה, יכול לחזור ולטעון ולזכות בטענה האחרת ואף על פי שלא נתן אמתלאה לטענה הראשונה (טור בשם ר”י מג”ש ורמב”ם והוא בסוף פ”ז מהלכות טוען), ואף ע”פ שיצא מבית דין וחזר, יש לו לחזור ולטעון ולהפך כל הטענות שירצה, מפטור לפיטור.”

בעל דין יכול לשנות טענותיו כל עוד מדובר בחזרה מטענת פטור אחת לטענת פטור אחרת וכל עוד כל טענת פטור עומדת בפני עצמה. בנידון דנן לאשה מספר עילות גירושין המובאות בכתב תביעתה. יש לראות בטענות על עילות גירושין כטענות פטור שונות של האשה. משעה שהאשה מבקשת פסק דין על סמך טענת פטור של מרידה הדדית, היא רשאית לחזור בה מטענות הפטור האחרות שהזכרו בכתב התביעה. יובהר שגם אם כל העילות שהזכרו בכתב התביעה יוכחו ויתבררו כעלילות וכהוצאת דיבה, כדברי הבעל, עדיין אין בכך כדי לבטל את קיומה של עילת הגירושין הנוספת של המרידה ההדדית.

משעה שהדין מתברר לפי הטענות הרלוונטיות, חלה על בית הדין חובה לפסוק את הדין לאלתר וחל איסור עינוי הדין כאשר מאריכים בברור דברים מיותרים, כך בשולחן ערוך חושן משפט סימן יז סעיף יא:

”צריך הדיין לפסוק הדין מיד אחר שיתברר לו. שאם מענה את הדין ומאריך בדברים הברורים כדי לצער אחד מהבעלי הדינים, הרי זה בכלל לא תעשו עול (ויקרא יט, טו ו - לה).”

בית הדין מוזהר שלא לעשות עול במשפט כדי להימנע מהאיסור, חלה החובה לפסוק את הדין מיד בשעה שהדין מתברר. חל איסור להאריך בדברים הברורים. ההיתר לקבוע דיונים נוספים מותנה בכך שהדין עדיין לא מבורר. על כן מאחר שהדין מבורר, לאחר שהוכחה עילת גירושין של מורדים זה בזה, יש לפסוק את הדין לאלתר וחל איסור להאריך בדיונים. לכן יש לדחות את טענות הבעל המבקש לקיים דיוני הוכחות מיותרים ביחס לטענות שהאשה לא מבקשת לבררן שעה שהאשה גם לא מבקשת את כתובתה. יובהר שמטרת הבעל בברור הטענות אינה בשל ההליך המתנהל בבית הדין אלא בשל ההליך הפלילי בו הוא נתון בגין טענות על אלימות ובשל יחס הילדים אליו. אך הנושאים הללו אינם נידונים בפני בית הדין. על בית הדין חלה החובה לשמור את הזמן השיפוטי לנידונים שבסמכות בית הדין ולא לעסוק בנושאים שאינם בסמכות בית הדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יש לדחות את טענות הבעל בסיכומים על "דין מרומה". דין מרומה נאמר במקום בו הטענות לא מתבררות וקיים חשש לרמאות. בנידון דנן טענת המרידה ההדדית מבוררת ללא כל ספק, ואין כאן שום חשש לדין מרומה.

הטענה שהבעל לא היה מיוצג

קודם לדיון שהתקיים ביום ו' בכסלו תשפ"ב (10/11/21), הגיש ב"כ הבעל בקשה לדחיית הדיון. הבקשה נדחתה ממספר נימוקים, להלן החלטת בית הדין מיום ד' בכסלו תשפ"ב (08/11/2021), שדחתה את הבקשה לדחיית הדיון:

"הוגשה בקשת ב"כ הבעל לדחיית מועד דיון.

הבקשה נדחתה מהסיבות הבאות:

- א. אין לדחות את הדיון ללא הסכמת התובעת.
- ב. הזימון לדיון האחר שהוצג בבקשה אינו זימון לב"כ הבעל אלא לאשה המתדיינת ללא ייצוג.
- ג. הזימון לדיון נשלח לב"כ הבעל ביום 26/10/21, והבקשה הוגשה רק היום, יומיים לפני הדיון. הבקשה היתה צריכה להיות מוגשת מיד עם קבלת הזימון לדיון.
- ד. דחיית הדיון כיום תגרום לשיבוש עבודת בית הדין באין מספיק זמן לשיבוץ דיונים אחרים."

למרות שבית הדין דחה את בקשת ב"כ הבעל בנימוקים האמורים, ב"כ הבעל לא הופיע לדיון. משכך לא יכולות להישמע טענות הבעל על מניעת זכות דיונית, שעה שמבחירתו ומבחירת בא כחו הבעל לא היה מיוצג בדיון. בנוסף ובעיקר, תקנות הדיון מחייבות את שמיעת בעלי הדיון לפני שמיעת באי כחם. בדיון אכן נשמע הבעל, לפני שמיעת עמדת בא כחו. בית הדין התחשב בכך שהבעל לא היה מיוצג, לכן בית הדין אפשר לב"כ הבעל להבהיר את עמדתו תוך 7 ימים, ולאחר מכן בית הדין אישר לב"כ בעל להגיש סיכומים. בפועל כל טענות ב"כ הבעל הובאו בפני בית הדין במסגרת תגובתו וסיכומיו כך שלא נמנעה מהבעל כל זכות דיונית.

התנאי שמציב הבעל

כאמור האשה חזרה בה מכל הטענות שבכתב התביעה, כולל מטענות האלימות. האשה טענה בדיון שלאחר ההגעה להסכמות היא לא דיברה עם התובעת המשטרית. הבעל טען אחרת, אך לא הוכיח דבריו. אלא שבית הדין לא עוסק בשאלת הפן הפלילי של טענת האלימות, וכמובן שאסור שההליכים בבית הדין ישבשו את הליך חקירת התלונות במשטרה. על כן דרישת הבעל לקיום דיונים בשאלת האלימות לא יכולה להתקבל שעה שבית הדין אינו הערכאה המטפלת בבחינת הפן הפלילי שבטענת האלימות. על כן לא ניתן לקבל את התנאי שמציב הבעל, לקיום דיוני הוכחות בטענת האלימות.

הכרעה

- א. מקבלים את תביעת הגירושין, הבעל חייב לגרש את האשה, מדין מורדים זה בזה.
- ב. האשה מוחלת על כתובתה בכפוף לקבלת הגט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ג. המזכירות תקבע מועד לסידור הגט.

פסה"ד ניתן לפרסום לאחר השמטת פרטי הזיהוי של הצדדים.

ניתן ביום כ"ו בכסלו התשפ"ב (30/11/2021).

הרב יצחק רבינוביץ

הרב דוד בירדוגו

הרב מאיר פרימן – אב"ד

מסמך זה עלול להכיל שינויי עריכה והגהה